

**PODLASKI URZĄD WOJEWÓDZKI
w BIAŁYMSTOKU
15-213 Białystok, ul. Mickiewicza 3**

PS-V.9421.2.5.2024.MD

**PROCEDURA ORGANIZACJI SPECJALISTYCZNYCH USŁUG
OPIEKUŃCZYCH ŚWIADCZONYCH OSOBOM Z ZABURZENIAMI
PSYCHICZNYMI W MIEJSCU ZAMIESZKANIA**

Organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej realizowanym przez jednostkę samorządu terytorialnego - gminę. Wojewoda zapewnia środki na realizację zadania oraz nadzoruje i ustala sposób jego realizacji na terenie województwa.

Organizowanie i świadczenie usług opiera się o:

- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.),
- ustawę z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2123 ze zm.),
- rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dn. 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. Nr 189, poz. 1598 ze zm.).

Gmina wykonuje zadania w szczególności w jednej z niżej wymienionych form:

- a) zatrudniając we własnym zakresie osoby do świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w ramach umowy o pracę lub umowy zlecenia,
- b) zlecając zadanie na podstawie art. 25 ustawy o pomocy społecznej organizacjom pozarządowym, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz.U. z 2023 r. poz. 571) oraz podmiotom wymienionym w art. 3 ust. 3 tej ustawy, prowadzącym działalność w zakresie pomocy społecznej,
- c) zlecając zadanie w ramach zakupu usług na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (t. j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1605 ze zm.)

Miejscem organizowania i świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi jest teren gminy, na którym zamieszkuje osoba wymagająca ww. usług. Konkretnie miejsce świadczenia tych usług określa się w decyzji przyznającej świadczenie.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone są dla osób określonych w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego:

- 1) chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychotyczne),
- 2) upośledzonych umysłowo,
- 3) wykazujących inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

W wyjątkowych przypadkach usługi mogą być świadczone dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi jeżeli nie mają możliwości dostępu do zajęć świadczonych przez inne zobowiązane podmioty.

Zakres specjalistycznych usług określony w § 2 rozporządzenia w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych obejmuje:

- 1) uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, w tym zwłaszcza:
  - kształtowanie umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania,
  - interwencje i pomoc w życiu w rodzinie,
  - pomoc w załatwianiu spraw urzędowych,
  - wspieranie i pomoc w uzyskaniu zatrudnienia,
  - pomoc w gospodarowaniu pieniędzmi,
- 2) pielęgnację - jako wspieranie procesu leczenia,
- 3) rehabilitację fizyczną i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu w zakresie nieobjętym przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t. j. Dz.U. z 2024 r. poz. 146),
- 4) pomoc mieszkaniową,
- 5) zapewnienie dzieciom i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi dostępu do zajęć rehabilitacyjnych i rewalidacyjno-wychowawczych, w wyjątkowych przypadkach, jeżeli nie mają możliwości uzyskania dostępu do zajęć, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.

Kwalifikacje osób świadczących specjalistyczne usługi, określone w § 3 rozporządzenia w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych:

Specjalistyczne usługi mogą być świadczone przez osoby posiadające kwalifikacje do wykonywania zawodu: **pracownika socjalnego, psychologa, pedagoga, logopedy, terapeuty zajęciowego, pielęgniarki, asystenta osoby niepełnosprawnej, opiekunki środowiskowej, specjalisty w zakresie rehabilitacji medycznej, fizjoterapeuty lub innego zawodu dającego wiedzę i umiejętności pozwalające świadczyć określone specjalistyczne usługi.**

W uzasadnionych przypadkach specjalistyczne usługi mogą być świadczone przez osoby, które zdobywają lub podnoszą wymagane kwalifikacje zawodowe określone w § 3 ust. 1 ww. rozporządzenia, posiadają co najmniej roczny staż pracy w jednostkach, o których mowa w § 3 ust. 2 ww. rozporządzenia, i mają zapewnioną możliwość konsultacji z osobami świadczącymi specjalistyczne usługi, posiadającymi wymagane kwalifikacje.

Ponadto osoba świadcząca usługi powinna legitymować się co najmniej trzymiesięcznym doświadczeniem zawodowym w pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi zdobyte w jednej z następujących jednostek:

- 1) szpitalu psychiatrycznym;
- 2) jednostce organizacyjnej pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 3) placówce terapii lub placówce oświatowej, do której uczęszczają dzieci z zaburzeniami rozwoju lub upośledzeniem umysłowym;
- 4) ośrodka terapeutyczno-edukacyjno-wychowawczym;
- 5) warsztacie terapii zajęciowej;
- 6) innej jednostce niż wymienione w pkt 1-5 świadczącej specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Osoby świadczące usługi poprzez kształtowanie umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania, motywowanie do aktywności, leczenia i rehabilitacji, prowadzenie treningów

umiejętności samoobsługi i umiejętności społecznych oraz wspieranie, także w formie asystowania w codziennych czynnościach życiowych muszą posiadać przeszkolenie i doświadczenie w zakresie (§ 2 pkt 1 lit. a ww. rozporządzenia):

- 1) umiejętności kształtowania motywacji do akceptowanych przez otoczenie zachowań,
- 2) kształtowania nawyków celowej aktywności,
- 3) prowadzenia treningu zachowań społecznych.

Obowiązkowa dokumentacja dotycząca realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych:

- 1) wniosek osoby zainteresowanej, jej przedstawiciela ustawowego albo innej osoby, za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego, a w przypadku działania z urzędu, zgoda tych osób,
- 2) zaświadczenie lekarza specjalisty o zaburzeniach psychicznych świadczeniobiorcy, określające rodzaj i zalecaną liczbę godzin usług, aktualizowane co najmniej raz w roku,
- 3) wywiad środowiskowy,
- 4) informacja dotycząca wykorzystania możliwości zaspokojenia stwierdzonych potrzeb z innych systemów (między innymi z ustaw: o ochronie zdrowia psychicznego, o systemie oświaty, o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych),
- 5) decyzja administracyjna, określająca zakres, okres i miejsce świadczenia usług,
- 6) indywidualna karta klienta zawierająca informacje dotyczące oceny funkcjonowania społecznego, planu działań i realizacji zadań terapeutycznych,
- 7) karty czasu pracy osoby świadczącej usługi,
- 8) dokument ustalający cenę 1 godziny usług, na podstawie analizy kosztów realizacji zadania lub umowy zawartej przez ośrodek pomocy społecznej z podmiotem przyjmującym zlecenie realizacji zadania.

Zasady ubiegania się przez gminę o środki finansowe na realizację zadania

1. Złożenie do Wojewody „Wniosku o przyznanie środków finansowych z budżetu państwa na obsługę, organizację i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi” zawierającego kalkulację kosztów realizacji zadania w 2024 roku:

- gminy przystępujące do realizacji zadania po raz pierwszy przesyłają wniosek **niezwłocznie**,

- gminy realizujące zadanie kolejny rok i posiadające środki w planie dotacji na 2024 r. umożliwiające całkowitą lub częściową realizację zadania przesyłają wniosek w terminie **do 15 kwietnia 2024 roku**.

W przypadku, gdy świadczenie usług zostanie przekazane w drodze konkursu organizacji pozarządowej, wniosek również składa gmina. **Wniosek podpisuje wójt, burmistrz lub prezydent.**

2. Wniosek powinien zawierać informacje dotyczące:¹
  - zakresu świadczonych usług,
  - kwalifikacji osób świadczących usługi,
  - kalkulacji kosztów,
  - wykonawcy usług.

---

¹ Wzór wniosku w załączeniu.

3. W przypadku braku uzyskania pozytywnej weryfikacji, poinformowanie gminy o przyczynie braku akceptacji i wezwanie do usunięcia błędów lub uzupełnienia wniosku.
4. Po analizie złożonej dokumentacji, w przypadku akceptacji wniosków, dokonanie przez Wojewodę podziału środków z budżetu Wojewody na podstawie złożonych wniosków gmin.
5. W przypadku braku środków w budżecie Wojewody, wystąpienie Wojewody do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z prośbą o przyznanie środków z rezerwy celowej (m. in. w oparciu o braki zgłoszone przez gminy w sprawozdaniach jednorazowych w aplikacji CAS).
6. Po pozytywnej decyzji Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wystąpienie Wojewody do Ministra właściwego do spraw finansów z wnioskiem o zwiększenie z rezerwy celowej budżetu państwa planu wydatków budżetowych na zadania związane ze świadczeniem specjalistycznych usług opiekuńczych.
7. Minister właściwy do spraw finansów informuje o przyznaniu środków z rezerwy celowej.
8. Wojewoda dokonuje podziału środków budżetu państwa na poszczególne jednostki samorządu terytorialnego w oparciu o wnioski gmin.
9. W przypadku zaistnienia konieczności uzupełnienia w ciągu roku planu dotacji j. s. t. na organizację specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych osobom z zaburzeniami psychicznymi (np. zwiększenia liczby osób kwalifikujących się do objęcia usługami lub zmiany wysokości stawki za godzinę), gmina niezwłocznie składa dodatkowy wniosek o przyznanie środków finansowych na realizację zadania.

Zasady finansowania usług specjalistycznych

Wojewoda Podlaski przekazuje jednostce samorządu terytorialnego świadczącej specjalistyczne usługi opiekuńcze dotację celową na realizację zadania na podstawie zgłaszanego przez jednostkę miesięcznego zapotrzebowania na środki finansowe.

Zgodnie z art. 169 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1270 ze zm.) dotacje udzielone z budżetu państwa wykorzystane niezgodnie z przeznaczeniem, pobrane nienależnie lub w nadmiernej wysokości podlegają zwrotowi do budżetu państwa wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowej w ciągu 15 dni od stwierdzenia okoliczności uzasadniających zwrot dotacji.

Podstawą do zwrotu dotacji udzielonej na realizację usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w części pobranej na nieuprawnione świadczenie specjalistycznych usług jest w szczególności: świadczenie usług dla osób innych niż określonych w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego.

Z up. WOJEWODY PODLASKIEGO

Mieczysława Nartowicz
Z-ca Dyrektora Wydziału
Polityki Społecznej

**WNIOSEK /wzór/
o przyznanie środków finansowych z budżetu państwa na obsługę, organizację
i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania
dla osób z zaburzeniami psychicznymi.**

Na podstawie art. 18 ust. 1 pkt 3 oraz ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej wnoszę o przyznanie kwoty ..... (słownie:....) na obsługę i realizację zadania polegającego na zorganizowaniu i świadczeniu specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla .... osób z zaburzeniami psychicznymi w roku 2024, zgodnie z niżej zamieszczonym opisem zadania i kalkulacją kosztów jego obsługi oraz realizacji.

I Zakres świadczonych usług

Lp.	Klient (podać kod - nie podawać danych osobowych) ¹	Rodzaj i data wystawienia dokumentu będącego podstawą do uznania, że klient ma zaburzenia psychiczne	Rodzaj usługi Specjalistycznej ²	Miejsce świadczenia usług ³	Czy wykorzystano możliwość zaspokojenia stwierdzonych potrzeb z innych systemów ⁴ TAK/NIE
1	2	3	4	5	6

¹ Przyjąć kod, który będzie identyfikował klienta w całym okresie świadczenia usług.

² Nazwę wpisać zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. Nr 189, poz. 1598 ze zm.).

³ Wpisać gdzie świadczone są usługi: mieszkanie klienta (nie wpisywać adresu), nazwa i adres podmiotu realizującego świadczenia.

⁴ Między innymi z ustaw: z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2123), z 17 września 1991r. o systemie oświaty (t. j. Dz.U. z 2022 r. poz. 2230 ze zm.), z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t. j. Dz.U. z 2024 r. poz. 146).

II Kwalifikacje osób świadczących usługi

Lp.	Klient (podać kod - nie podawać danych osobowych) ¹	Kwalifikacje do wykonywania zawodu osób świadczących usługi ⁵	Staż pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi ⁶ TAK/NIE	Przeszkolenie i doświadczenie ⁷ TAK/NIE
1	2	3	4	5

⁵ Wpisać zgodnie z § 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych

⁶ Zgodnie z § 3 ust. 2 i 3 rozporządzenia w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych

Razem		x		x	

1. Koszt całkowity zadania w 2024 r. ....

IV. Wykonawca usług⁹: .....

V. Inne informacje - uwagi
 .....

Miejscowość i data

.....

.....

Pieczętka i podpis osoby
 upoważnionej do złożenia
 wniosku w imieniu j.s.t.

⁹ Podać czy zadanie będzie realizowane przez jednostkę samorządu terytorialnego czy j. s. t. zamierza zadanie zlecić podmiotowi zewnętrznemu w trybie i na zasadach przewidzianych w art. 25 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej czy w ramach umowy na zakup usługi (zgodnie z ustawą z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (t. j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1605).